Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto 13.10.2015

Asiantuntijalausunto:

ESITYS VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2016; PÄÄLUOKKA 32.01 ELY-KESKUSTEN TOIMINTAMENOT

ELY-keskusten toimintamenokehykseen on lyhyessä ajassa tehty huomattavia supistuksia ja toimintaa on sopeutettu yhteistoimintamenettelyissä, joiden seurauksena on toteutumassa 32 miljoonan euron toimintamenosäästöt vuoteen 2018 mennessä. Yt-neuvottelujen seurannaisvaikutukset jatkuvatkin vielä pitkään osaamisen turvaamisen ja rekrytoinnin haasteina.

ELY-keskusten henkilöstöresurssit ovat olleet koko ajan supistuvat. Vuonna 2010 kokonaishenkilötyövuosimäärä oli 4306, joista 3379 toimintamenoilta. Kuluvan vuoden lopussa kokonaismäärä on ennusteen mukaan 3311 ja toimintamenoilla olevien osalta 2903. Kokonaisvähenemä vuoteen 2015 on siis noin 1000 henkilötyövuotta (toimintamenoilta -700 htv). Etelä-Pohjanmaan osalta vastaava vähenemä on arvion mukaan 137 henkilötyövuotta (2010: 412 ja 2015: 275) ja toimintamenoilla palkattujen osalta -112 htv (2010: 329 ja 2015: 217), mikä tarkoittaa noin kolmasosan leikkausta.

Yt-neuvottelujen johdosta resurssit ovat edelleen vähenemässä ja vain pieni osa henkilöstöpoistumasta kyetään korvaamaan vuosina 2016–2018. Yhä useampi vaativa asiantuntijatehtävä onkin yksittäisten henkilöiden varassa. Tilanne on vaikea sekä tehtävistä selviytymisen että sijaisuusjärjestelyjen kannalta, mutta näkyy myös asiakasrajapinnassa käsittelyaikojen pitenemisenä ja suoran asiakaspalvelun vähenemisenä.

Supistusten ohella isoja toimintakokonaisuuksia on keskitetty joko suuralueille tai valtakunnallisesti. Nämä muutokset on jouduttu toteuttamaan nopeassa aikataulussa, jolloin niiden vaikutuksiin on ollut hankala varautua ennakkoon. Yhteisenä haasteena ratkaisuissa on sekä uusien toimintamallien omaksuminen että tehtävävastuiden selkeyttäminen: palvelujen etääntyminen on joissakin tapauksissa haasteellista, jos tehtävä- ja henkilösiirtojen jälkeen vastuutaho on asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden näkökulmasta epäselvä.

Tässä tilanteessa huolenaihe on myös uusien sähköisten järjestelmien ja niiden mahdollistamien työtapojen hidas eteneminen. Uudistuksiin tulisi voida allokoida riittävästi kehittämisresursseja myös järjestelmien tehokkaan käytön jalkauttamiseksi. Pelkkä tekniikka ei vähennä työtä, mikäli toimintamallien uudistamiseen, tietotekniseen osaamiseen ja virastojen arjen työtapojen muuttamiseen ei voida kiinnittää riittävästi huomiota. Normien purkuun ja eri hallinnon alojen ohjauksen yhtenäistämiseen kohdistuu toiveita myös ELY-keskuksessa. Tähän mennessä toimintoja tai tehtäviä, joista voitaisiin luopua, on löytynyt varsin vähän.

Toteutettujen hallinnollisten muutosten ja budjettileikkausten myötä käytännössä ainoa kustannustekijä, johon ELY-keskus voi omalla toiminnallaan vaikuttaa, ovat henkilöstön virkamatkakustannukset. Etelä-Pohjanmaalla lakisääteisten tarkastus- ja valvontatöiden volyymi kolmen maakunnan alueella on huomattavan suuri, mikä edellyttää matkustamista toimialueen sisällä. ELY-keskuksessa onkin panostettu voimakkaasti videoneuvottelujen hyödyntämiseen, jolla liikkumista ja siihen liittyviä kustannuksia on kyetty vähentämään.

Tulevassa toiminnassaan ELY-keskukset kaipaavat ennakoitavuutta, jotta rekrytointeja, henkilöstösuunnittelua ja osaamisen varmistamista voitaisiin toteuttaa toimintaympäristön muutosten edellyttämillä tavoilla. Esimerkiksi pitkittyvän työttömyyden ehkäiseminen, nuorisotyöttömyys ja maahanmuuttajien kotouttaminen aiheuttavat lähitulevaisuudessa suuria henkilöstön riittävyyteen ja osaamispääomaan liittyviä haasteita sekä ELY-keskuksille että TE-toimistoille.

Yhteenvetona voidaan todeta, että lähivuosien tilanne on huomattavan haasteellinen. Toimintamenojen valossa tulevasta vuodesta tultaneen selviämään, mutta mahdolliset lisäleikkaukset tulisivat halvaannuttamaan ELY-keskusten toiminnan ja vaikeuttamaan aluetaloudellista kehittämistä.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Mika Soininen
Ylijohtaja